

Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission

LEAVING CERTIFICATE EXAMINATION, 2022

DANISH
HIGHER LEVEL

Monday, 20 June
09:30 - 12:30

The 2022 examination papers were adjusted to compensate for disruptions to learning due to COVID-19.
This examination paper does not necessarily reflect the same structure and format as the examination papers of past or subsequent years.

Læs nedenstående artikel og besvar spørgsmålene i opgave I og II.

Alle svar skal skrives på dansk.

Maksimum 70 point

Forfatteren Maja Lucas har skrevet debatindlægget "Vi stopper ikke med at overforbruge, så længe vi bedømmer hinanden på de ting, vi ejer" (Tekst 1), trykt i dagbladet Information den 4. december 2021.

Tekst 1

Vi stopper ikke med at overforbruge, så længe vi bedømmer hinanden på de ting, vi ejer

1. Min mors håndtaske er 30 år gammel. Den er af sort læder, som har massevis af ridser og ujævnheder. I den ene side er remmen gået løs, men den er hægtet sammen med et stykke grønt sejlgarn. I taskens kanter er flere af syningerne gået op, og læderet slidt af. To hvide kantbånd af plastic buler ud fra taskens bund. Men min mor skiller sig ikke af med den – den fungerer jo fint. Selv om den ser herrens ud.
2. Sådan omgås min mor i det hele taget sine ting. Hendes husgeråd er ikke blevet skiftet ud siden min barndom. Det er de samme pander, tallerkener og kander som dengang. Hendes telefonbog er en, jeg fik i fjerde klasse. Hun overtog den, da jeg flyttede hjemmefra, for der var stadig plads på siderne. En del af hendes tøj er også det samme som dengang. Hun har stadig en gulstribet badedragt, jeg kan huske fra sommeren 1989 på Skagen. Og hendes læderjakke ligner det, den er – en sag fra 80'erne.
3. Min mor er født i slutningen af 1940'erne, i efterkrigstiden. Selv om hendes far var læge, voksede hun op i knaphed og nøjsomhed. Alt, der kunne bruges til noget, blev gemt. Gavepapir blev genbrugt. Dingenoter af metal blev gemt i en kasse. Tøj blev repareret eller syet om. En voksenfrakke kunne blive til en børnefrakke, kjoler kunne lægges ind eller ud. I femte klasse arvede min mor et par sko, der var to numre for store.
4. Den mentalitet førte min mor videre i vores husholdning. Ikke på en særlig bevidst måde, tror jeg. Hendes holdning havde vist ikke noget med et politisk engagement at gøre. Den sad bare i hende som en refleks: Man smider ikke brugbare ting ud. Man køber ikke nyt, medmindre det er nødvendigt. Man serverer ikke overdådige retter, da mad dybest set handler om at blive mæt. Man smider ikke om sig med penge. Heller ikke hvis man har dem.
5. Da jeg var yngre, kunne jeg af og til skamme mig over vores hjem og ting. Over at der ingen smarthed og fornemhed var. Hun havde ikke sans for lækre og nye ting, selv om hun altid har tjent godt. Hendes fokus har altid været på tingenes brugsværdi, ikke på deres æstetik.
6. Men med tiden er jeg blevet mere og mere overbevist om, at hun har fat i den lange ende. I hvert fald når det kommer til den klimakrise, kloden befinder sig i. Selvfølgelig bilder jeg mig ikke ind, at genbrug og nøjsomhed alene kan reducere vores CO₂-udslip. Men jeg synes alligevel, at min mors gamle håndtaske er et sindbillede på nogle af de udfordringer, vi står over for.
7. Psykologisk set er noget af det sværeste ved klimakrisen, at manglende forbrug nemt kan opfattes som nærighed eller kiksethed. Manglende forbrug får nemt negativ betydning for vores sociale liv. Hvor lidt vi end vil det, er det svært ikke at rynke på næsen ad en gammel, laset håndtaske. Det er svært ikke at dømme taskens ejermand. Det er svært ikke at tro, at hun enten er tosset, fattig eller nærig.

8. Der sker med andre ord en mærkelig kobling af varer og karaktertræk. En kobling af den materielle verden, som påvirker vores klima, og den sociale verden, der fylder nærmest alt for os. Der sker en kobling mellem den ydre og den indre verden.
9. Det er muligt, at denne kobling mellem det indre og det ydre er 'naturlig' eller endda biologisk betinget. Dømmer dyr ikke også hinanden på fjerpragten, pelsen og brølet? I al fald dømmer vi mennesker også hinanden på vores ting og det ydre. Hvor lidt vi end vil det. Vi kan godt sætte os op på den høje hest og sige: 'Jeg er ligeglad med ting og statusobjekter!' Men det passer ikke. Ikke helt i hvert fald. Nogle er mere fanget af ting end andre. Nogle lader sig forblænde, mens andre til en vis grad styrer udenom. Men helt udenom tror jeg ikke, man kan styre. Desværre.
10. Kvinder er om noget underlagt en masse krav til deres fremtoning. De skal have makeup på, tjekket hår, lækkert tøj. Høje hæle frem for flade sko. Tynde kjoler frem for tykke bukser. For ikke at tale om plastikoperationer, skønhedsbehandlinger, hårfarvning. Æstetik frem for brugsværdi.
11. At gøre sig umage med sin fremtoning er vel et signal til omverdenen om ressourcer. I den forstand er der en sammenhæng mellem det indre og det ydre, men problemet er jo, hvad selv børnehavebørn ved, at sammenhængen ikke er entydig. Den rige, der kører i en dyr bil, har jo ressourcer på én måde, men mangler måske nogle andre. Man kan købe sig til flot tøj, men ikke til selvtillid og ånd. Og de pæne familier med penge har også altid problemer. Alligevel er det umådeligt svært at undslippe den mekanisme, som gør, at vi skuer hunden på hårene. Det er svært at gøre ligesom min mor, der nægter at udskifte sin absurd slidte håndtaske.
12. Men vi må forsøge. Hvis ikke for medmenneskelighedens skyld, så for klimaets. For klimakrisen handler også om at fæstne sig for meget ved hinandens overflader. Den handler om vores manglende tilfredshed med de gamle ting. Den handler om, at nøjsomhed og afkald virker usexet, fordi manglende forbrug bliver opfattet som kikset og nærigt. Vi må tage livtag med den tanke. Vi må forsøge at ændre vores domme over andre og os selv. Så vi ikke er underlagt tingene og deres forfærdende påvirkning af klimaet.

Teksten er blevet redigeret for at opfylde eksamenskrav uden forfatterens forudgående samtykke.

Opgave I

(maksimum 30 point)

1. (maks. 5 × 1 point)
 - a) Forklar betydningen af ordet **"husgeråd"** som det bruges i teksten. (par 2)
 - b) Forklar betydningen af ordet **"nøjsomhed"** som det bruges i teksten. (par 3)
 - c) Forklar betydningen af ordet **"brugsværdi"** som det bruges i teksten. (par 5)
 - d) Forklar betydningen af ordene **"skuer hunden på hårene"** som de bruges i teksten. (par 11)
 - e) Forklar betydningen af ordene **"tage livtag"** som de bruges i teksten. (par 12)
2. Maja Lucas beskriver sin moders holdning til forbrug således: "Man smider ikke brugbare ting ud. Man køber ikke nyt, medmindre det er nødvendigt. Man serverer ikke overdådige retter, da mad dybest set handler om at blive mæt. Man smider ikke om sig med penge. Heller ikke hvis man har dem."

Forklar moderens holdning til forbrug. Er du enig med moderen? (begrund dit svar)

(maks. 5 point)

3. "Da jeg var yngre, kunne jeg af og til skamme mig over vores hjem og ting. Over at der ingen smarthed og fornemhed var. Hun havde ikke sans for lækre og nye ting, selv om hun altid har tjent godt. Hendes fokus har altid været på tingenes brugsværdi, ikke på deres æstetik."
- Forklar, hvorfor Maja Lucas skammede sig over sit barndomshjem, da hun var yngre.
Vurder, om tings brugsværdi er vigtigere end deres æstetiske værdi? (begrund dit svar)
(maks. 5 point)
4. "I al fald dømmes vi mennesker også hinanden på vores ting og det ydre. Hvor lidt vi end vil det. Vi kan godt sætte os op på den høje hest og sige: 'Jeg er ligeglad med ting og statusobjekter!' Men det passer ikke. Ikke helt i hvert fald."
- Forklar Maja Lucas' synspunkt. Vurder, om det er muligt at se helt bort fra ting og statusobjekter, når vi bedømmer andre mennesker. (begrund dit svar)
(maks. 5 point)
5. "Kvinder er om noget underlagt en masse krav til deres fremtoning. De skal have makeup på, tjekket hår, lækkert tøj. Høje hæle frem for flade sko. Tynde kjoler frem for tykke bukser. For ikke at tale om plastikoperationer, skønhedsbehandlinger, hårfarvning."
- Forklar Maja Lucas' synspunkt. Vurder, om kvinder er underlagt flere krav end mænd vedrørende deres fremtoning. (begrund dit svar)
(maks. 5 point)
6. "Det er svært at gøre ligesom min mor, der nægter at udskifte sin absurd slidte håndtaske. Men vi må forsøge."
- Forklar Maja Lucas' synspunkt. Vurder, om det er nødvendigt, at vi ændrer vores værdier og livstil? (begrund dit svar)
(maks. 5 point)

Opgave II

(maksimum 40 point)

Skriv et essay på cirka 300 ord om ét af disse to emner, hvor du overvejer argumenter for og imod.

- Hvordan ægte venskab skabes

Eller

- "At rejse er at leve" - H. C. Andersen.